

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 03. JULIOL - SETEMBRE 18

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la marjal
de pego-oliva

Ullals

INFO trimestral del Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva

01

EDITORIAL

02

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

02. El carranc blau cada vegada més establert en la marjal.

02. L'àguila pescadora visita la marjal.

02. Reforç de les poblacions d'anguila.

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

03. Recuperació de petxinots en les neteges dels canals

03. Treballs de manteniment en el Parc.

04. Redescubriment de *Lemna trisulca* en la Comunitat Valenciana.

05

EDUCACIÓ I INTERPRETACIÓ

05. Nova incorporació a l'equip d'educació ambiental del Parc.

05. Activitats d'estiu a la marjal.

05. Les Barques del Salinar.

06

COL·LABORACIÓ

06-07. EXÒTIQUES A LA MARJAL: La Tortuga de Florida, per Lara Juan Morant.

08

NOTÍCIES I AGENDA

08. PROPERES ACTIVITATS

08. TU POTS PARTICIPAR

ELS USOS DE LA MARJAL

Està previst en breu l'inici de la redacció del Pla Rector d'Ús i Gestió (PRUG) del Parc, aquest instrument permetrà una millora en l'administració, la gestió i l'ús públic de la Marjal. Com ja havíem informat en el primer butlletí, hi ha una Comissió d'Ús Públic en la qual estan representats els principals sectors implicats en els usos que es donen a la Marjal: ajuntaments d'Oliva i Pego, Comunitat de Regants, Clubs de caça, Club de pesca, empreses de turisme actiu, oficines de turisme de Pego i Oliva, sindicats agraris i el mateix Parc Natural.

En les dues reunions que s'han mantingut ja s'han posat damunt la taula els principals temes que preocupen a la Comissió, entre altres s'ha debatut sobre els següents:

- Manca d'un Centre d'Interpretació del Parc. De forma provisional s'està adequant el Punt d'Informació de la Muntanyeta Verda, què ja està obert al públic dos dies a la setmana durant tot l'any.
- Manca de punts d'acollida de visitants. L'ajuntament de Pego acaba d'habilitar un lloc al peu de la Muntanyeta Verda.
- Massificació de visitants i brutícia a l'estiu en el Pas del Calapatar.
- Problemes de compatibilitat d'usos els caps de setmana de la temporada cinegètica entre la cacera i d'altres, com l'excursionisme o l'observació d'aus.
- Manca d'informació sobre els drets de l'ús de l'aigua.

En l'any vinent haurem de continuar debatent sobre els usos de la Marjal, els quals han anat evolucionant al llarg del temps i entre totes les parts implicades hem de consensuar un Pla Rector d'Ús i Gestió que compatibilitze la conservació dels grans valors ambientals de la Marjal amb els usos tradicionals i compatibles que es donen al seu si.

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

EL CARRANC BLAU CADA VEGADA MÉS ESTABLERT EN LA MARJAL.

El carranc blau (*Callinectes sapidus*), és una espècie exòtica de recent aparició en les nostres aigües. Originari del atlàntic noroccidental, s'ha escampat per diferents ambients costaners de tot el món.

En la marjal en els darrers anys s'ha fet tan freqüent que no és estrany que aparega en aparells de pesca, i en l'Albufera comença a comercialitzar-se aprofitant el seu ús gastronòmic.

Encara que no estiga considerada legalment com espècie invasora, podem dir que a nivell ecològic sí que es comporta com a tal. Es tracta d'una espècie voraç que depreda els petxinots autòctons, trencant la closca amb les seues potents pines per a menjar-se'ls. Així doncs haurem d'estar atents a l'evolució d'este nou «veí» que sembla ha arribat per a quedar-se.

L'ÀGUILA PESCADORA VISITA LA MARJAL

Com ja ve sent habitual en els últims anys. Un parell d'exemplars d'esta emblemàtica espècie, han arribat a la marjal a passar l'estiu. La espècie va ser nidificant en la península fins els anys 80, però l'alteració dels seus hàbitats, l'ús de pesticides, les línies elèctriques i la caça, van fer disminuir les seues poblacions en tota Europa, quedant com a reproductora únicament en les Balears. Afortunadament es troba en procés de reintroducció amb èxit en les maresmes de Huelva i en la reserva de la Biosfera d'Urdaibai. Recentment s'ha presentat un estudi per a la reintroducció de polls d'àguila en el Cap de Sant Antoni i en la Marjal, que és la manera d'aconseguir que l'espècie torne a nidificar en la comarca. Per tractar-se d'un animal que té l'instint de tornar al lloc on va néixer per a criar, la introducció de polls en llocs idonis, on son alimentats fins que poden volar, garantisc que quan siguin adults retornen a fer el niu a la mateixa zona.

REFORÇ DE LES POBLACIONS D'ANGUILA.

La Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per mitjà del Servei de Caça i Pesca, és l'encarregada de repoblar amb anguiles i anguillons (anguiles amb una talla entre 5 i 25 cm. de llargària) els rius valencians que mantenen les condicions ecològiques adequades.

Este estiu s'han alliberat en diferents punts dels rius Racons i Bullent/Molinell més de 30.000 exemplars, que venen a reforçar les poblacions naturals d'este peix tan característic de les nostres marjals i rius, i què en els últims temps està patint la reducció de les seues poblacions per la perduda d'hàbitats i el comerç il·legal.

Exemplars de carrancs blaus

Àguila pescadora fotografiada en el Parc Natural

Solta d'anguillons

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

RECUPERACIÓ DE PETXINOTS EN LES NETEGES DELS CANALS.

Una de les tasques que realitza la Brigada de Manteniment del Parc és la recuperació de Petxinots (*Unio mancus*, *Potomida littoralis*).

Es tracta de bivalves d'aigua dolça, que amb una mida fins a 21 cm. de llarg, viuen en el llit de rius i canals de aigües netes filtrant el fang d'on obtenen el seu aliment. Estan catalogades com a espècies vulnerables, i es per això que quan es netegen les séquies amb excavadores, cal repassar el fang que es treu perquè moltes vegades es queden exemplars fora de l'aigua i és necessari tornar-los al seu medi.

El Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva és un dels poc aiguamolls Valencians que conserva poblacions adequades d'estos animals que per la disminució de la qualitat de les aigües, s'ha fet molt escàs en els seus hàbitats primigenis.

TREBALLS DE MANTENIMENT EN EL PARC.

La Brigada de Manteniment, amb el seu treball continu, garantix la conservació dels equipaments del Parc, i també la conservació i seguiment dels ecosistemes de la Marjal de Pego-Oliva.

Els mesos d'estiu amb els nivells d'aigua més baixos són els que s'aprofiten per a fer una serie de treballs per a preparar les infraestructures de cara a les pluges de la tardor i l'hivern, destaquen les tasques de:

- Desbrossament de sendes, canals i camins. Es tracta d'una de les faenes més importants, degut al ràpid creixement vegetal en els mesos estiuencs, sense esta actuació els camins serien impracticables en poques setmanes.
- Manteniment de les repoblacions de riberes. Poc a poc les vores dels rius i canals de la marjal van recuperant part dels arbres que originalment formarien el bosc de ribera, que ha desaparegut en la majoria dels rius valencians.
- Adequació dels equipaments del Parc (miradors, observatori, passarel·les, senyalització...) i restauració d'actes vandàlics, que persones amb mala educació continuen fent a equipaments del Parc.
- Eliminació i control de flora al·lòctona. (*Acacia saligna*, *Egeria densa*, *Cortaderia selloana*, *Oenothera biennis*, *Ludwigia grandiflora*).
- Reparació de comportes i control dels nivells d'aigua.

Petxinot rescatat després de la neteja d'un canal

Reparació de comporta

Instal·lació malla d'ombra per el control d'*Egeria densa*

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

REDESCUBRIMENT DE *Lemna trisulca* EN LA COMUNITAT VALENCIANA.

Com vam avançar en l'anterior butlletí, el descobriment d'una població de *Lemna trisulca*, en la Marjal representa una gran notícia per a la conservació del Medi Ambient Valencià. En les següent línies donem més informació sobre la planta i les accions de millora que la Conselleria està duent a terme.

Lemna trisulca és una planta aquàtica flotant perenne, de les anomenades lentilles d'aigua. Els fulls de color verd oliva tenen forma de rem, 3 nervis més o menys visibles i poden romandre enganxades unes amb les altres formant una gran massa. Floreix i fructifica de primavera a tardor.

Viu en rius, canals, basses i llacunes en general d'aigües permanents, necessitant aigües netes per poder sobreviure. Es distribueix per Amèrica del Nord, Europa, Àsia, Nord i Est d'Àfrica i Austràlia. A la Península Ibèrica com a conseqüència de la contaminació de les zones humides l'espècie es troba en regressió.

Mostrejant *L. trisulca* en el Racons

SITUACIÓ ACTUAL A LA COMUNITAT VALENCIANA

L'espècie inclosa en l'Atles i Llibre vermell de la Flora Vascular Amençada d'Espanya. A la Comunitat Valenciana es troba inclosa en les llistes Valencians d'Espècies Protegides i fins el moment es considerava extinta. La cita més recent a la Comunitat Valenciana datava de l'any 1997 al Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva.

Després de 21 anys sense dades, l'abril del 2018, una població de *Lemna trisulca* va ser localitzada al Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva, per personal del Centre de Conservació d'Espècies d'aigua dolça de la Comunitat Valenciana durant una visita per a la prospecció de espècies de fauna, a la capçalera del riu Racons, al terme municipal de Pego.

PROGRAMA DE RASTREIG, CENS I REINTRODUCCIÓ

Al PN de la Marjal de Pego-Oliva després de prospectar tota la zona es realitza el cens de la població localitzada. En tractar-se d'una espècie flotant i davant la impossibilitat de comptabilitzar individus, es calcula com a unitat de seguiment la superfície ocupada per la planta en un moment determinat.

Els resultats del cens indiquen que la superfície real ocupada per la planta és de 182 m² distribuïnt-se en una àrea total de 2.272 m².

Després de localitzar la població es continua amb el rastreig de la resta de poblacions citades en la bibliografia, amb resultats fins al moment negatius.

Paral·lelament s'han portat mostres a les instal·lacions del Centre de Conservació d'Espècies d'aigua dolça de la Comunitat Valenciana del Palmar del Servei de Vida Silvestre amb l'objectiu de reproduir-la.

S'ha iniciat un programa de plantacions a partir del material recol·lectat amb la intenció de reproduir la població i reintroduir exemplars a les zones on va desaparèixer, sempre que reuneixin les condicions adequades. De moment s'han realitzat tres plantacions en dos ullals al Parc Natural de l'Albufera de València i als Ullals del Riu Verd a Benimodo, les condicions de qualitat d'aigua fan pensar que poden resultar espais idonis.

Servei de Vida Silvestre
Setembre 2018.

EDUCACIÓ I INTERPRETACIÓ

NOVA INCORPORACIÓ A L'EQUIP D'EDUCACIÓ AMBIENTAL DEL PARC.

Donem la benvinguda a Alfonso García, el nou educador ambiental que ha començat a treballar este estiu amb nosaltres.

Esta incorporació suposa la ampliació de horari d'atenció als visitants del Parc, i per tant una millora en el servei a visitants, usuaris, i en general a qualsevol persona que vinga al Parc Natural.

Així doncs, l'oficina del Parc Natural situada en el C/ del Llavador nº5, estarà atesa per a qualsevol que ho sol·licite prèviament per telèfon en el 679195227. A més a més, es dona continuïtat a l'atenció al punt d'informació de la Muntanyeta Verda, que està oberta al públic en general, tots els dijous i divendres de 11,00 a 14,00 hores.

ACTIVITATS D'ESTIU A LA MARJAL.

Unes 100 persones han participat en les activitats d'estiu programades per l'equip d'educació ambiental del Parc Natural.

Les activitats amb més èxit de participació han sigut, amb diferència les visites a la Marjal a poqueta nit. En estes es feia un recorregut per diferents zones del Parc Natural a últimes hores de la vesprada, aprofitant les temperatures més moderades. La lluna plena acompanyava l'última part de l'excursió i als que es quedaven a sopar en el mirador de la Muntanyeta Verda.

LES BARQUES DEL SALINAR HAN APROPAT ELS VALORS DEL PARC NATURAL A GRANS I MENUTS.

Este estiu l'ajuntament de Pego ha tornat a instal·lar "les barquetes del Salinar", amb una bona acollida per part de les famílies que s'han aprofitat a gaudir del Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva. L'activitat gratuïta permetia fer un passeig en barca pel Salinar coneixent l'ecosistema i observant la fauna i la flora del riu. Amés a més, els participants col·laboraven en la neteja del riu disposant d'un salabre en el qual podien recollir les brutícies que trobaren en el riu.

EXÒTIQUES A LA MARJAL: La Tortuga de Florida, per Lara Juan Morant.

La tortuga de Florida (*Trachemys scripta*) es tracta d'una espècie exòtica invasora originària del continent americà, la qual va ser introduïda a la marjal de Pego-Oliva a causa de l'alliberament d'exemplars per part de la gent que la posseïa com a mascota. Aquesta espècie resulta una amenaça per a les espècies de tortugues aquàtiques autòctones de la marjal, degut al creixement exponencial de la seua població i el solapament dels seus nínxols ecològics. A més, el nombre de postes a l'any de la tortuga de Florida és major que el de les tortugues aquàtiques autòctones, com la tortuga d'estany (*Emys orbicularis*) i la tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*), i el període d'hibernació és menor (l'abandonen a mitjans de març), fet que afavoreix la utilització de més recursos alimentaris per a aquesta espècie exòtica.

Les trampes es col·loquen deixant una vora a l'aire sense submergir per evitar la mort de les espècies capturades, ja que el mètode emprat és poc selectiu i és comú capturar també altres tipus d'animals, com ara carrancs, peixos, rèptils,... Açò s'aconsegueix amb l'ajuda de flotadors que eviten el seu enfonsament.

A més, una vegada posades les trampes dins l'aigua, s'han de cobrir per dissimular la seua presència, i cal tornar a traure-les com a màxim després d'una setmana.

Preparació de les trampes.

És important que s'utilitzen esquers capaços de produir una olor forta, la qual atraurà a les tortugues de Florida cap a les trampes. A més, el tipus d'esquer emprat s'anirà canviant per si es dona amb aquell que resulte més eficaç.

Presa de dades:

Quan s'aconseguisca capturar a una tortuga de Florida, es prendran les dades següents, amb l'ajuda de la «Guia metodològica per a la captura i maneig de tortugues aquàtiques» n.º 8 del programa «LIFE-Trachemys» de la Generalitat Valenciana:

Espècie i/o subespècie:

Existeixen tres subespècies pel que fa a la tortuga de Florida: la tortuga d'orelles roges (*Trachemys scripta elegans*), la tortuga d'orelles grogues (*Trachemys scripta scripta*) i la tortuga de Cumberland (*Trachemys scripta troostii*).

A més, és possible capturar a alguna altra espècie de tortuga que no siga aquesta espècie exòtica invasora, com ara les espècies autòctones de tortuga d'estany (*Emys orbicularis*) i tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*). En aquest cas, el procediment que es descriu serà el mateix, malgrat que, una vegada preses les dades necessàries, l'exemplar capturat en aquest cas serà alliberat de nou a la mateixa zona de la marjal.

Captura i presa de dades de tortugues en la Marjal

COL·LABORACIÓ

El procediment per a la identificació de les espècies de tortugues aquàtiques és realitza seguint les claus d'identificació que apareixen a la «Guia metodològica per a la captura i maneig de tortugues aquàtiques» ja esmentada.

Dades tècniques: es pren nota de la data, la localitat on es trobe, el número de la trampa, la seua localització i l'esquer utilitzat en aquesta.

Longitud (cm): s'empra un metre per a mesurar la llargària de la closca de la tortuga, de cap a cua.

Pes total (g): s'empra una bàscula per a pesar a la tortuga. És important pesar-la de manera que es quede cap per avall, així es quedarà quieta sobre la bàscula i es podrà realitzar aquest procediment sense dificultat.

Sexe: els mascles adults de l'espècie exòtica presenten una cua més grossa en la base, vista de manera ventral, on la cloaca es troba lluny del cos; mentre que les femelles tenen una cua més prima i la cloaca molt pròxima al cos. A més, els mascles presenten unes urpes més llargues a les potes anteriors.

Cal destacar que, en cas de tractar-se d'una femella adulta, s'ha de comprovar si aquesta porta ous mitjançant un palpat inguinal, és a dir, introduint els dits pels forats de la closca de les potes posteriors (els possibles ous que hi puga haver es notaran amb el tacte).

Destí dels exemplars capturats:

- En cas que es tracte de les tortugues de Florida a les quals van dedicades aquestes trampes, es recolliran en una gran safra situada al cim de la Muntanyeta Verda de la marjal de Pego-Oliva, des d'on seran recopilades més endavant pels encarregats del Parc Natural del Saler a València, on se les enduran per a procedir al seu sacrifici.

- En canvi, si es tracta d'altres espècies d'animals exòtiques invasores, com ara el carranc blau, el carranc de riu americà o la carpa, el seu protocol d'eliminació queda a mans dels treballadors del Parc Natural que els hagen capturat.

- Pel que fa a les tortugues aquàtiques autòctones (tortuga d'estany i tortuga de rierol), aquestes s'alliberaran al mateix lloc on s'han capturat, procurant causar-los les mínimes molèsties possibles. Així i tot, si l'exemplar presenta ferides o infeccions, es traslladarà al Centre de Recuperació de Fauna Salvatge, i si l'exemplar es tracta d'una femella de tortuga aquàtica autòctona portadora d'ous, se la traslladarà al Centre de Cria, on s'asseguraran de la supervivència del major nombre d'exemplars possible, els quals s'alliberaran de nou al medi natural quan siga oportú.

Col.laboració de Lara Juan Morant. Graduada en Biologia per la Universitat de València

Grup de *Tortugues invasores* plegant el sol

Emys orbicularis, la tortuga d'estany autòctona

NOTÍCIES I AGENDA

PROPERES ACTIVITATS.

Per al proper trimestre les campanyes previstes son les següents:

-OCTUBRE: Unint les nostres veus per a la conservació de les Aus. On Coneixerem què és l'anellament científic de aus.

-NOVEMBRE: Consumeix amb responsabilitat, Protegeix els nostres hàbitats. On tindrem un taller en la fira d'Ondara per als més menuts.

-DESEMBRE: Parcs Naturals sense barreres. Per tractar d'apropar a totes les persones els valor naturals dels nostres parcs.

Teniu tots els detalls de les visites i la manera d'apuntar-se en la nostra web:

<http://www.parquesnaturales.gva.es/es/web/pn-marjal-de-pegno-oliva>

RECORDA: TU POTS PARTICIPAR

No oblidés que pots aprofitar estes fulles per publicar fotos, articles, col·laboracions... en definitiva, que el butlletí puga ser un lloc de trobada de tots els que estimem la Marjal.

Per fer-nos arribar el que vos agradaria que publicàrem en aquestes pàgines trimestrals, ho podeu enviar per correu electrònic a la direcció de parque_pegooliva@gva.es.

Redacció: **Equip Tècnic de la Marjal de Pego-Oliva**

Generalitat Valenciana
Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural
C/ Llavador nº 5.
C.P.:03780, Pego. Alacant.
Telf.: 679195227
e-mail: parque_pegooliva@gva.es
web: <http://parquesnaturales.gva.es>

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la marjal
de pego-oliva

